

sen meg 100.000 K tőkét . . . , annak 1920 jan. 1-én a zürichi jegyzés szerint volt értéke 20%-ában; a (II.) variáns eredményezi ellenben az ilyen formula : „fizessen meg 100.000 K tőkét . . . , továbbá annak az 1920 jan 1-én zürichi jegyzés szerint volt és a tényleges fizetéskor ugyanazon jegyzés alapján megállapítandó értékei közti különbözethetnek 20 %-át . . .”. Mindkettő előfordul. Miután az eltérés csak az eredeti névérték miként-megfizetésében mutatkozik : kézzelfogható, hogy a két módozat közti különbség praktice a semmi felé vergál olyankor, mikor az eredeti névérték már ugysis jóformán megsemmisült, — ellenben nagy a jelentősége a dolognak, ha (újabb eredetű ügyekben :) az eredeti névérték is jelentős értéket képvisel még. Végső kiéleződésben előfordulhat, hogy az eredeti névérték minden valorizációs többlet nélkül is még mindig többet ér, mint az egész eredeti belértéknek (tehát : névérték + értékkülönbözethetnek) teszem 20 %-a. Ha ilyenkor mégis az (I.) módon „valorizálnak” : akkor az, amit valorizációnak szántak, kevesebbet ad a hitelezőnek, mintha megtagadnák a valorizációt: elveszi tőle a valorizálatlan névértéknek egy részét! Azt hihetné az ember, hogy ilyen technikai elvétel nem is fordulhat elő. Pedig előfordul. Így egy kuriai határozat (IV. 7850/1925., 1926. IX. 29-én, HT. 1927. 37. sorsz.) „az 1924 febr. 7-i árfolyamértékben megítélt tőkét annak 20 %-ára . . . leszállítja . . .”. Vagyis : 20 %-ban valorizál az (I.) módozattal. Ha egyáltalán nem valorizáltak volna, kapna a hitelező minden 100.000 papirkoronában kb. 7 sv. frankot. De mivel valorizáltak : kap minden 100.000 papirkoronája helyett csupán kb. 4 sv. frankot, tehát a nem valorizált összegnek alig felét. Élesen megvilágítja ez az eset, hogy miért van szükség arra a szabályra, hogy a (részleges) valorizáció folytán sem kaphat a hitelező kevesebbet, mint amennyi felértékelés nélkül járna neki — vagy másként : teljesen mellőzendő a felértékelés ott, ahol nem eredményezne többet, mint ami ugysis megvan. A német (1925-i) törvény ezt vezértételei közé sorolta ; 1. szakasza szerint : („Ansprüche . . . werden nach Massgabe dieses Gesetzes aufgewertet . . .”) „Dies gilt nicht, wenn der verbliebene Goldwert das für die Aufwertung vorgesehene Mass erreicht oder übersteigt.” Mi jogászok nem ügyelhetünk eléggé a kalkulatív vonatkozásokra !

b. gy.

Büntetőítélet kihatása a polgári perre. Sűrűn előfordul, hogy miután valakit elítéltek, ugyanazon cselekményéért civiliter (rendszerint : kártérítésileg) is felélőssé teszik. Előfordul az is, hogy miután felmentettek valakit, ennek dacára megperlik (vagy pl. exceptióval támadják meg) polgári uton. E két irányban lehet az előző (jogerős) büntetőítélet kihatással a magánjogi vitára.

Kétségtelen az, hogy az elmarasztaló büntetőhatározat után a magánjogi felelősség többé alapjára nézve vitássá nem tehető, mert ami büntetendő volt, az nem lehetett civiliter megengedett, sem vétlen. Erre elvi határozat is áll fenn (PHT. 198; nagyobb kiadás I. k. 370 skk.). Sőt külföldivel szemben elegendő illetékes honi bíróságának elítélő határozata is. (PHT. 521 ; nagyobb kiadás III. k. 236. sk.)

Ellenben ingadozó körvonalunak látom a másik tételt, mely szerint t. i. a büntetőügyben történt felmentés nem köti a civilis bírót, aki tehát annak dacára megállapíthatja a felelősséget. Ez mindenesetre szintén helytálló, de csak annyiban, amennyiben hiszen lehet egy cselekmény a magánjogba ütköző anélkül is, hogy crimen lenne. Ezt a második elvet ugyancsak felállítja az elsőnek idézett elvi határozat (PHT. 198.). Ujabbon egész sorozatát olvastuk a Curia több polgári tanácsa részéről hozott idevágó határozatoknak, melyek megerősítik, hogy a büntető-elítéléssel szemben, amíg jogerejében

fennáll, semmi bizonyítékkal és módon nem lehet vitássá tenni a civilis felelősséget, pl. nem lehet beszámíthatatlanságot sem vitatni, elmeorvosi bizonyítvány alapján sem (I. 4404/1925, 1926 III. 24., Polgári Jog esettára 1926 61.), ellenben felmentés dacára még mindig mérlegelhető lesz a civilis felelősség (most id. határozat; továbbá V. 5121/1925, 1926 IV. 27., PJet. 1926 53; ez utóbbi esetnek más mozzanata: PJet. 1927 37. lent; és IV. 2039/1926, 1926 XI. 18, PJet. 1927 38.).

Mindamellet az tartom, hogy *teljesen* még sem független a polgári bíróság a büntetőbírósnak felmentésétől. Ugy hiszem ugyanis (kifejtettem: Jogállam 1921 324. skk.), hogy büntetőfelmentés után ugyan alapítható civilis marasztalás arra, hogy magánjogilag kártérítési alapanak minősül az, ami büntetőjogilag nem minősült crimennek, — de nem alapítható arra, hogy a polgári bíróság kimondhatná, miszerint a felelőssé tett egyén igenis elkövette azt a cselekményt, amelyről a büntetőbíró megállapította, hogy nem követte el. Vagyis nézetem szerint a felmentőítelet negatív ténymegállapításai igenis kötik a polgári bíróságot, bár másfelől a tények értékelése és magánjogi minősítése tekintetében természetesen szabad keze van.

Hozzátenném azonban ehhez, hogy specialiter ott, ahol csak a pónalizáló jogszabály konstituálta, szükségyszerű reflexként, a civilis tiltottságot (árdrágítás, valutaügylet stb.), ahol tehát a magánjogi tiltottság köre nem tágabb a kriminális jogellenesség körénél, hanem azzal egybeesik: hogy ott helyesen már annak is maga után kell vonnia a magánjogi mentesítést, ha az illetékes büntetőhatóság pozitív ténymegállapítás dacára felment annak a kimondása alapján, miszerint az, ami elkövetett, nem minősül a büntetőszabályba ütközőnek. Vagyis ilyenkor, úgy vélem, a polgári bíróság nem is minősíthet eltérően. (Igy, helyesen, valutaügyletnél: ex VI. 5592/1925 XI. 26., PJet. 1926 13., Ptjt. VII. k. 23. nyomán.) És ha az ilyen természetű felmentés jogereje valóban kihat eképp a polgári perre, akkor azt is helytelennek kell tartanunk, hogy miután a büntetőhatóság teszem árdrágítás alól felmentett, utóbb a polgári bíróság mégis ügyletérvényteleniséget állapítson meg oly címen, hogy ugyanaz az ügylet „az árdrágító visszaélésekről szóló tiltó jogszabályba ütközik” (igy IV. 1207/1925, 1926 I. 14., Ptjt. 1926 91. sorsz.). *b. gy.*

Ügyvédség.

Balatonfüred.

(Jegyzetek az Országos Ügyvédszövetség 1927 szeptember 23—25-i vándorgyűléséről.)

A széles, sötétzöld alléból kilépve, ott ragyog előttünk a szeptemberi Balaton: kék vize csengve csapódik a sziklás part-hoz, tükre piros, zöld, arany és ezüst sugarakat kerget az ég felé, nagy, fehér hattyumadarak — karcsu vitorlások — usznak a távolban és a látóhatár szélén kopaszfejű hegyek, mint ezüstsisakos óriások, állanak őrt a tó körül. Nem lehet a füredi kongresszusról írni, hogy ne idézzük elő azt a felejthetetlenül bájos